

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

Να δώσετε το περιεχόμενο των ακόλουθων όρων:

- α. Εθνικόν Κομιτάτον
- β. Ροπαλοφόροι
- γ. Φροντιστήριο της Τραπεζούντας

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ Α2

Να χαρακτηρίσετε τις προτάσεις που ακολουθούν γράφοντας στο τετράδιό σας τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση:

- α. Με το Σύνταγμα του 1844 προβλεπόταν η ύπαρξη Βουλής και Γερουσίας.
- β. Ο Πρίγκιπας Γεώργιος με αυστηρή προειδοποίηση έδινε στους επαναστάτες του Θέρισου προθεσμία 36 ωρών, για να καταθέσουν τα όπλα.
- γ. Το 1920 η Ελλάδα είχε 20% μη Έλληνες ορθόδοξους, ενώ το 1928 μόλις 6%.
- δ. Στις 10 Μαρτίου 1921 ο Μητροπολίτης Τραπεζούντας Χρυσάνθος πρότεινε στον Υπουργό Εξωτερικών Μπαλτατζή συνεργασία με τους Κούρδους και τους Αρμένιους εναντίον του κινήματος του Κεμάλ.
- ε. Η ΕΑΠ λειτούργησε μέχρι το τέλος του 1928.

Μονάδες 10

ΘΕΜΑ Β1

Να αναφερθείτε στο έργο της κυβέρνησης της Κρητικής Πολιτείας, κατά τα δύο πρώτα χρόνια της λειτουργίας της.

Μονάδες 12

ΘΕΜΑ Β2

Να αναφερθείτε στην εκλογική αναμέτρηση του Αυγούστου του 1910 στην Ελλάδα και συγκεκριμένα στις πολιτικές δυνάμεις που αναμετρήθηκαν, τις επιδιώξεις τους και το εκλογικό αποτέλεσμα.

Μονάδες 13

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να παρουσιάσετε:

- α) τους παράγοντες, οι οποίοι έδωσαν ώθηση στο ελληνικό εργατικό κίνημα, από την ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα έως και την ίδρυση του ΣΕΚΕ (μονάδες 15) και
- β) τις αρχές και το πρόγραμμα του ΣΕΚΕ (μονάδες 10).

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

Οἱ βαλκανικοὶ πόλεμοι μὲ τὴν ἐπιστράτευσιν εἶχον νεκρώσει πᾶσαν σοσιαλιστικὴν ζύμωσιν εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Ἡ ἐπιστράτευσις, ὁ στρατιωτικὸς νόμος καὶ αἱ ἔθνικαὶ νίκαι μετέβαλον τὴν κατάστασιν. Ἀλλὰ συγχρόνως οἱ πόλεμοι ἤνοιξαν νέους καὶ ἀνελπίστους ὀρίζοντας καπιταλιστικῆς ἀναπτύξεως διὰ τὴν μικρὰν ἄλλοτε Ἑλλάδα. Καὶ μαζὶ μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς βιομηχανίας, τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου, τῆς μεταφορᾶς καὶ τῆς συγκοινωνίας, ἀναπτύσσεται καὶ ἡ ἐργατικὴ τάξις. Ἡ σοσιαλιστικὴ ἰδέα ἐπανευρίσκει τὴν ἐκδήλωσίν της. Ἡ ἀπήχησις τῆς Φεντερασιὸν ἔχει καὶ αὐτὴ εὐνοϊκὴν ἐπίδρασιν. [...] Τὸ 1918 εἰς 700 καὶ πλέον μεγάλας ἐπιχειρήσεις ἠσχολοῦντο περὶ τοὺς 70.000 ἐργάτας βιομηχανίας. Ἄλλοι 60-70.000 τούλάχιστον ἐργάται βιοτεχνίας καὶ ἐμπορίου δέον νὰ προστεθοῦν εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν βιομηχανικῶν ἐργατῶν. Ἡ συντεχνιακὴ μορφή τῆς οἰκονομίας παρεχώρησε τὴν θέσιν της εἰς τὴν καθαρῶς κεφαλαιοκρατικὴν.

Α. Μπεναρόγιας, *Ἡ πρώτη σταδιοδρομία τοῦ ἑλληνικοῦ προλεταριάτου*, ἐπιμ. Α. Ἐλεφάντη, Αθήνα: «Κομμούνα», 1986, σσ. 86, 110.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

[ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΣΕΚΕ]

«Τὸ συνέδριον τοῦ Κόμματος δέχεται: τὴν κατάργησιν τοῦ βασιλικοῦ θεσμοῦ καὶ τὴν ἐκδημοκράτησιν τῆς νομοθετικῆς, ἐκτελεστικῆς καὶ δικαστικῆς ἐξουσίας, δηλαδὴ τὴν ἐγκαθίδρυσιν τῆς Λαϊκῆς Δημοκρατίας ὡς μεταβατικῆς περιόδου διὰ τὴν πραγματοποίησιν τῆς σοσιαλιστικῆς πολιτείας».

Γ. Κορδάτος, *Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἐργατικοῦ Κινήματος*, Αθήνα: Ἐκδόσεις Μπουκουμάνης, 1972, σ. 315.

Τὸ σχέδιον πάνω στὴν ἐξωτερικὴ πολιτικὴ ποὺ υἱοθετήθηκε ἀπὸ τὸ Σοσιαλιστικὸ Ἐργατικὸ Κόμμα Ἑλλάδος (ΣΕΚΕ), ἦταν τὸ ἀκόλουθο:

[...]

- Καταγγελία ὅλων τῶν μυστικῶν συνθηκῶν καὶ καταργήσις τῆς μυστικῆς διπλωματίας.
- Ἀμεσος ἀποστράτευσις καὶ γενικὸς ἀφοπλισμὸς καὶ κατεδάφισις ὅλων τῶν φρουρίων καὶ ὀχυρώσεων.
- Ἀποκατάστασις ὅλων τῶν ἔθνων μικρῶν καὶ μεγάλων μὲ πλήρες δικαίωμα ν' ἀποφασίζουν περὶ τοῦ συστήματος τῆς διοικήσεώς των.
- Κατάρτισις τῶν τωρινῶν συμμαχιῶν καὶ ἄμεσος σχηματισμὸς τῆς Κοινωνίας τῶν ἔθνων πρὸς ἐξασφάλισιν τῆς ἀνεξαρτησίας ἀπάντων.

Πρὸς πραγματοποίησιν τῶν ἀνωτέρω ὅρων τὸ Σοσιαλιστικὸν Ἐργατικὸν Κόμμα τῆς Ἑλλάδος κρίνει ἀναγκαίαν καὶ ἐπείγουσαν τὴν σύγκλησιν διεθνοῦς

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

σοσιαλιστικοῦ συνεδρίου οὗ αἱ ἀποφάσεις νὰ εἶναι ὑποχρεωτικαὶ δι' ὅλα τὰ ἐργατικὰ κόμματα.

Γ. Β. Λεονταρίτης, *Τὸ Ἑλληνικὸ Σοσιαλιστικὸ Κίνημα κατὰ τὸν Πρῶτο Παγκόσμιον Πόλεμον*, μετ. Σ. Ἀντίοχος, Ἀθήνα: Ἐξάντας, 1978, σ. 270

ΘΕΜΑ Δ1

Αξιοποιώντας τις ιστορικές σας γνώσεις και αντλώντας στοιχεία από τα παρακάτω κείμενα, να αναφέρετε τις αντιδράσεις των προσφύγων:

α) στην υπογραφή της Σύμβασης της Ανταλλαγής (Ιανουάριος 1923) (μονάδες 15) και

β) στην υπογραφή της Συμφωνίας της Ἀγκυρας (Ιούνιος 1930) (μονάδες 10).

Μονάδες 25

ΚΕΙΜΕΝΟ Α

[ΤΟ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ ΨΗΦΙΣΜΑ (21-1-1923)]

«Οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου [...] θεωρούν ότι η Ανταλλαγή των ελληνικών πληθυσμών της Τουρκίας που ανέρχονται σε ένα εκατομμύριο διακόσιες χιλιάδες απέναντι σε τριακόσιες χιλιάδες μουσουλμάνους της Ελλάδας [...] πλήττει καίρια την παγκόσμια συνείδηση και την παγκόσμια ηθική· [...] ότι είναι αντίθετη προς τα ιερότερα δικαιώματα του ανθρώπου, της ελευθερίας και της ιδιοκτησίας· ότι το σύστημα της Ανταλλαγής αποτελεί νέα και κεκαλυμμένη μορφή αναγκαστικού εκπατρισμού και αναγκαστικής απαλλοτρίωσης που κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να θέσει σε εφαρμογή παρά τη θέληση των πληθυσμών του. Ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί της Μικρασίας, αυτόχθονες από πανάρχαιους χρόνους στη γη που κατοικούσαν και πάνω στην οποία τα δικαιώματά τους είναι αναπαλλοτρίωτα και अपαραράγραπτα δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής [...]. Οι αλύτρωτοι Έλληνες συναγμένοι εδώ και σε άλλες πόλεις και νησιά της Ελλάδας αποφασίζουν και ψηφίζουν ομόφωνα να αξιώσουν τη δυνατότητα να παλιννοστήσουν στις πατρίδες τους κάτω από ουσιαστικές συνθήκες εγγύησης που θα καταστήσουν αυτήν την παλιννόστηση πραγματοποιήσιμη [...]. Σε αντίθετη περίπτωση καταγγέλλουν την αδικία που τους γίνεται, σαν μία προσβολή δίχως προηγούμενο κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού».

Θέματα Νεοελληνικής Ιστορίας Γ' Γενικού Λυκείου, Θεωρητική Κατεύθυνση, Αθήνα: ΙΤΥΕ, "Διόφαντος", 2013, σσ. 151-152.

ΚΕΙΜΕΝΟ Β

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΦΩΝΟ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΕΣ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΕΙΣ

Ἡ συζήτηση στὴ Βουλὴ γιὰ τὴν ἐπικύρωση τοῦ οἰκονομικοῦ συμφώνου τῆς 10ης Ἰουνίου γρήγορα θὰ στραφεῖ γύρω ἀπὸ τὴν ἀδικία ποὺ γινόταν σὲ βάρος τοῦ

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ «ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

προσφυγικού κόσμου και τις αποζημιώσεις που θα έπρεπε ή όχι να του δοθούν από την Ελλάδα μετά τον άποσβεστικό συμφωνισμό των λογαριασμών με την Τουρκία.

Η συζήτηση δεν κρατήθηκε πάντα σε επίπεδα αξιοπρέπειας [...]. Η ατμόσφαιρα παρέμεινε ηλεκτρισμένη όχι μόνο εξαιτίας της παρουσίας αλλά και της άσταμάτητης παρέμβασης των προσφύγων βουλευτών, οι οποίοι έχοντας αφήσει και οι ίδιοι μεγάλες περιουσίες στη Μ. Ασία είχαν κάθε συμφέρον να υποστηρίξουν την άποψη ότι το ελληνικό κράτος έπρεπε να υποκαταστήσει το τουρκικό στις υποχρεώσεις που δημιούργησε ή σύμβαση ανταλλαγής ως προς την ανταλλάξιμη περιουσία. [...]

Οι πρόσφυγες βουλευτές της Ένωσης Φιλελευθέρων, ανεξάρτητα ή κατά ομάδες, θα υψώσουν βέβαια φωνή διαμαρτυρίας έναντι της θυσίας που θα υποστούν οι συμπατριώτες τους. Θα δούν στις συμφωνίες αυτές την έπισφράγιση της εθνικής συμφοράς.[...]

Μπορούμε να πούμε ότι γενικά επικράτησαν τρεις τάσεις: 1) Η αδιάλλακτη, που την εκπροσωπούσαν οι οργανωτές του προσφυγικού συλλαλητηρίου. Γι' αυτούς το ελληνικό δημόσιο ήταν υποχρεωμένο να καταβάλει στους πρόσφυγες ολοκληρωτική αποζημίωση. 2) Η διαλλακτική τάση, που αναγνώριζε ότι το ελληνικό κράτος δεν ήταν υποχρεωμένο να αποζημιώσει ολοκληρωτικά τους πρόσφυγες αλλά ότι είχε την ηθική υποχρέωση να αποπερατώσει την προσφυγική αποκατάσταση, πράγμα που δεν απέιχε πολύ από τις θέσεις και τις υποσχέσεις του Βενιζέλου. 3) Ο μέσος όρος, που θέλησε να κατοχυρώσει την επιφύλαξη των δικαιωμάτων που είχαν οι πρόσφυγες.

Ιφ. Αναστασιάδου, Ο Βενιζέλος και το Ελληνοτουρκικό Σύμφωνο Φιλίας 1930, στο: *Μελετήματα γύρω από τον Βενιζέλο και την εποχή του*, έποπτεία Θ. Βερέμη και Οδ. Δημητράκοπουλου, Αθήνα: Φιλιππότης, 1980, σσ. 326-328.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΟΜΑΔΑ ΠΡΩΤΗ

ΘΕΜΑ Α1

α. Σχολικό Βιβλίο, σελίδα 77: «Πολιτική παράταξη με μικρότερη απήχηση που συμμετείχε στην Εθνοσυνέλευση του 1862-1864. Αρχηγός της ήταν ο Επαμεινώνδας Δεληγιώργης, που υποστήριζε την ανάπτυξη...Οθωμανική αυτοκρατορία.»

β. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 212-213: «Ένοπλο σώμα το οποίο διασφάλιζε την έννομη τάξη για λογαριασμό του Πρίγκιπα. Συγκροτήθηκε με την ψήφιση νόμου «Περί ιδρύσεως σώματος δημοφρουρών από την Κρητική Βουλή αμέσως μετά την έκρηξη της επανάστασης του Θερίσου. Τους δημοφρουρούς αυτούς οι επαναστάτες τους αποκαλούσαν ροπαλοφόρους.»

γ. Σχολικό Βιβλίο, σελ. 248: «Ιδρύθηκε το 1682...της εθνικής τους συνείδησης.»

ΘΕΜΑ Α2

- α. Σωστό
- β. Σωστό
- γ. Σωστό
- δ. Λάθος
- ε. Λάθος

ΘΕΜΑ Β1

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 208, Ενότητα 2. «Η περίοδος της δημιουργίας»

ΘΕΜΑ Β2

Σχολικό Βιβλίο, σελ. 89: «Πριν από τις εκλογές της 8^{ης} Αυγούστου...122 ανεξάρτητοι εκσυγχρονιστές».

ΟΜΑΔΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

ΘΕΜΑ Γ1

α) Σχολικό Βιβλίο, σελ. 46-47

Οι διαφορές του εργατικού κινήματος στην Ελλάδα, σε σχέση με γειτονικές ή άλλες ευρωπαϊκές χώρες, οφείλονταν στις ιστορικές ιδιομορφίες της ελληνικής ανάπτυξης. Στο τέλος του 19ου αιώνα συναντάμε στην Ελλάδα σοσιαλιστικές ομάδες και εργατικές ομαδοποιήσεις. Η πολιτική και κοινωνική τους επιρροή όμως ήταν σαφώς μικρότερη από εκείνη που άσκησαν αντίστοιχα κινήματα σε βιομηχανικές χώρες της Δύσης, αλλά και σε Βαλκανικές (π.χ. Βουλγαρία). Η εικόνα για το εργατικό κίνημα άρχισε σταδιακά να μεταβάλλεται στα τέλη του 19ου αιώνα, όταν ο αριθμός των εργατών σημείωσε αυξητική πορεία. Το 1896 ξέσπασαν και οι πρώτες καθαρά εργατικές εξεγέρσεις στα μεταλλεία του Λαυρίου.

Στον 20^ο αιώνα, μετά το τέλος των Βαλκανικών πολέμων, δημιουργήθηκαν καλύτερες συνθήκες για την ανάπτυξη εργατικού κινήματος και στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τον Μπεναρόγια, η επιστράτευση, ο στρατιωτικός νόμος, αλλά και οι εθνικές νίκες έπαιξαν σημαντικό ρόλο στη συσπείρωση των εργαζομένων σε ενώσεις και στη διεκδίκηση δικαιωμάτων. Επιπρόσθετα, οι Βαλκανικοί δημιούργησαν προϋποθέσεις για την καπιταλιστική ανάπτυξη στην Ελλάδα. Η πρόοδος της βιομηχανίας, της ναυτιλίας, του εμπορίου και των μέσων μεταφοράς και συγκοινωνίας οδήγησαν σε συνακόλουθη αύξηση του εργατικού δυναμικού της χώρας. Σύμφωνα με τον συγγραφέα του πρώτου παραθέματος την περίοδο που ακολούθησε το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων η «σοσιαλιστική ιδέα επανευρίσκει την έκδήλωσίν της».

Σταθμός για το εργατικό κίνημα και σημείο αναφοράς του στάθηκε η ενσωμάτωση της Θεσσαλονίκης στην Ελλάδα, μιας πόλης με σημαντικό -για τα μέτρα της περιοχής- βιομηχανικό υπόβαθρο και με κοσμοπολίτικο χαρακτήρα. Στην πόλη έδρευε η Φεντερασιόν, μια μεγάλη πολυεθνική εργατική οργάνωση.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

Πρωτεργάτες της ήταν σοσιαλιστές από την ανοιχτή σε νέες ιδέες εβραϊκή κοινότητα της πόλης. Η Φεντερασιόν αποτέλεσε πολύ σημαντικό δίαυλο για τη διάδοση της σοσιαλιστικής και εργατικής ιδεολογίας στην Ελλάδα.

Στη διάρκεια του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου, οι πιέσεις που δέχτηκε η ελληνική κοινωνία, η εμπλοκή της σε διεθνείς υποθέσεις και ο αντίκτυπος της ρωσικής επανάστασης οδήγησαν το εργατικό και το σοσιαλιστικό κίνημα σε ταχύτατη ωρίμανση. Με αριθμητικά στοιχεία που αντλούμε από το πρώτο παράθεμα φαίνεται πως το 1918 σε περισσότερες από 700 μεγάλες επιχειρήσεις-βιομηχανίες απασχολούνταν περίπου 70.000 εργάτες. Ισάριθμοι ήταν και οι εργαζόμενοι σε βιοτεχνίες και εμπορικές επιχειρήσεις. Έτσι, προς το τέλος του πολέμου η συντεχνιακή μορφή της οικονομίας αντικαταστάθηκε από την καθαρά κεφαλαιοκρατική. Παράλληλα, ιδρύθηκε η Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος (ΓΣΕΕ) που συμπεριέλαβε κλαδικά και τοπικά σωματεία, και το Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα της Ελλάδος (ΣΕΚΕ), που λίγο αργότερα μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδος.

β) Σχολικό Βιβλίο, σελ. 97-98

- ✓ Οι υψηλοί δείκτες ανεργίας και οι άθλιες συνθήκες εργασίας και διαβίωσης των εργατών οδήγησαν σε έντονη πολιτικοποίησή τους, κατά τη δεύτερη δεκαετία του 20^{ου} αιώνα. Οι συνθήκες έδιναν την εντύπωση ότι οι πλούσιοι γίνονταν πλουσιότεροι και οι φτωχοί φτωχότεροι.

Το 1918 ιδρύθηκε το “Σοσιαλιστικό Εργατικό Κόμμα Ελλάδος” (Σ.Ε.Κ.Ε.) από συνέδριο σοσιαλιστών. Βασικές θέσεις του προγράμματός του ήταν δημοκρατία, παροχή εκλογικού δικαιώματος στις γυναίκες, αναλογικό εκλογικό σύστημα, κατάργηση του θεσμού της βασιλείας και εκδημοκρατισμός της νομοθετικής, εκτελεστικής και δικαστικής εξουσίας. Ουσιαστικά επιζητούσε την εγκαθίδρυση της Λαϊκής δημοκρατίας ως μια μεταβατική περίοδο για την πραγματοποίηση της σοσιαλιστικής πολιτείας. Τέλος, στήριζε την εθνικοποίηση των μεγάλων πλουτοπαραγωγικών πηγών.

Ως προς την εξωτερική πολιτική ζητούσε ειρήνη, χωρίς προσάρτηση εδαφών, βασισμένη στο δικαίωμα αυτοδιάθεσης λαών «Αποκατάστασις όλων τών Έθνών μικρών καὶ μεγάλων μὲ πλήρες δικαίωμα ν’ ἀποφασίζουν περὶ τοῦ συστήματος τῆς διοικήσεώς των». Τα προβλήματα που αφορούσαν διαμφισβητούμενα εδάφη, θα λύνονταν με δημοψηφίσματα. Στο δεύτερο παράθεμα του Γ. Β. Λεονταρίτη αναφέρονται συμπληρωματικά και άλλα στοιχεία που σχετίζονται με την εξωτερική πολιτική του Σ.Ε.Κ.Ε. Το πρόγραμμά του προέβλεπε μεταξύ άλλων την πρόταση καταγγελίας όλων των μυστικών συνθηκών και την κατάργηση της μυστικής διπλωματίας. Ακόμη, την άμεση αποστράτευση και τον γενικό αφοπλισμό και την κατεδάφιση όλων των φρουρίων και των οχυρωμάτων. Επίσης, πρότεινε την κατάρτιση των συμμαχιών και τον άμεσο σχηματισμό της Κοινωνίας των Εθνών με σκοπό την εξασφάλιση της ειρήνης, της ασφάλειας και της συνεργασίας. Κρίθηκε μάλιστα απαραίτητη η σύγκληση διεθνούς σοσιαλιστικού συνεδρίου του οποίου οι αποφάσεις να είναι καθοριστικές για τα εργατικά κόμματα όλων των χωρών.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

Το Σ.Ε.Κ.Ε. ήταν το πιο αυστηρά οργανωμένο κόμμα. Ως το 1919 ήταν υπέρ της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας. Αργότερα υιοθέτησε την αρχή της δικτατορίας του προλεταριάτου. Το 1924, αφού προσχώρησε στην Τρίτη Κομμουνιστική Διεθνή, μετονομάστηκε σε Κομμουνιστικό Κόμμα Ελλάδας (Κ.Κ.Ε.)

ΘΕΜΑ Δ1

α) Σχολικό Βιβλίο, σελ. 151 και σελ. 149.

Όταν έγινε γνωστή η υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής (Ιανουάριος 1923) και οι όροι της, οι πρόσφυγες που βρίσκονταν στην Ελλάδα αντέδρασαν έντονα.

Σε όλες τις πόλεις της Ελλάδας συγκρότησαν συλλαλητήρια, διατρανώνοντας την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της. Το ιστορικό παράθεμα αναφέρεται στις αντιδράσεις των προσφύγων μέσα από το ψήφισμα που ενέκριναν στο συλλαλητήριο της 21-1-1923, το οποίο οργανώθηκε, αφενός για να εκφραστεί η έντονη δυσaréσκεία τους για την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, αφετέρου για να γνωστοποιήσουν την απόφασή τους να εμποδίσουν την εφαρμογή της. Στο ψήφισμα αυτό οι πρόσφυγες της Μικράς Ασίας, της Ανατολικής Θράκης και του Εύξεινου Πόντου επισημαίνουν τον ετεροβαρή χαρακτήρα της ανταλλαγής, καθώς 1.200.000 Έλληνες υποχρεούνται να εγκαταλείψουν τις οικίες και τις εργασίες τους έναντι 300.000 μουσουλμάνων, οι οποίοι επίσης λόγω της Σύμβασης Ανταλλαγής θα έπρεπε να μετακινηθούν οριστικά από την Ελλάδα. Αναφέρουν ότι η Σύμβαση αυτή καταπατά κάθε έννοια δικαιοσύνης και θίγει το δικαίωμα της ελευθερίας του ανθρώπου καθώς και εκείνο της ιδιοκτησίας, πλήττοντας την παγκόσμια συνείδηση και ηθική. Οι πρόσφυγες στο ψήφισμα τονίζουν ότι πρόκειται για συγκαλυμμένη υποχρεωτική μαζική μετακίνηση πληθυσμών, που κανένα κράτος δεν έχει το δικαίωμα να επιβάλει. Εξάλλου, χαρακτηριστικό είναι ότι οι ελληνικοί πληθυσμοί έχουν αναπαλλοτρίωτα δικαιώματα στη γη όπου από τα πανάρχαια χρόνια κατοικούσαν. Πράγματι η ελληνική παρουσία στη Μικρά Ασία υπήρξε μακραίωνη. Οι πυκνοί κατά την αρχαιότητα και τους βυζαντινούς χρόνους ελληνικοί πληθυσμοί αραιώσαν αισθητά μετά το 12^ο αιώνα, κυρίως λόγω των μαζικών εξισλαμισμών. Όμως, κατά το 18^ο και 19^ο αιώνα ενισχύθηκαν και πάλι με μεταναστεύσεις από τον κυρίως ελλαδικό χώρο. Την περίοδο αυτή, εκτός από την αύξηση του ελληνικού πληθυσμού, σημειώθηκε οικονομική άνοδος των Ελλήνων, πνευματική άνθηση και αξιόλογη κοινοτική και εκπαιδευτική οργάνωση. Σε περιοχές με πυκνό ελληνικό πληθυσμό ιδρύθηκαν κοινότητες, σύλλογοι, σχολεία και ευαγή ιδρύματα με μεγάλη ακτινοβολία. Οι πρόσφυγες δεν μετανάστευσαν με τη θέλησή τους, αλλά εκδιώχθηκαν από τις εστίες τους αντιμετωπίζοντας το φάσμα της σφαγής και ζητούσαν ομόφωνα να επιστρέψουν στις πατρίδες τους με τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών, ώστε η παλιννόστησή τους να είναι ασφαλής. Αν αυτό δεν θα συνέβαινε, καταδίκάζαν την αδικία που γινόταν σε βάρος τους θεωρώντας την ως προσβολή κατά της ανθρωπότητας και του πολιτισμού.

Η πραγματικότητα όμως, όπως είχε διαμορφωθεί μετά την έξοδο χιλιάδων Ελλήνων από τις πατρογονικές εστίες τους και την άρνηση της Τουρκίας να δεχτεί την υπογραφή τους, ανάγκασε την ελληνική αντιπροσωπεία να συμφωνήσει.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

Εξάλλου η υπογραφή της Σύμβασης υποβοηθούσε τις βλέψεις των ηγετών των δύο χωρών (Βενιζέλου και Κεμάλ) για τη διασφάλιση και αναγνώριση των συνόρων τους, την επίτευξη ομοιογένειας και την απρόσκοπτη ενασχόληση με την εσωτερική μεταρρύθμιση και ανάπτυξη. Σύμφωνα ήταν και η Κοινωνία των Εθνών. Οι πρόσφυγες έμειναν με την πικρία ότι το δίκαιο και τα συμφέροντά τους θυσιάστηκαν στο βωμό των συμφερόντων του ελληνικού κράτους.

Μετά την υπογραφή της Σύμβασης της Λοζάνης, οι πρόσφυγες άρχισαν να συνειδητοποιούν ότι το όνειρο της επιστροφής δεν επρόκειτο να πραγματοποιηθεί. Στόχος τους έγινε η βελτίωση των συνθηκών της ζωής τους και η ενσωμάτωση στη νέα πατρίδα.

β) Σχολικό Βιβλίο σελ. 161-162 και σελ.163-614

Μετά τη Μικρασιατική καταστροφή και την υπογραφή της Σύμβασης Ανταλλαγής του 1923 ο Ελ. Βενιζέλος επιθυμούσε τη διευθέτηση των οικονομικών διαφορών και την αναγνώριση του εδαφικού καθεστώτος μεταξύ Ελλάδας-Τουρκίας. Όμως, σε κάθε προσπάθεια προσέγγισης με την Τουρκία, εμπόδιο στεκόταν η έντονα αρνητική στάση των προσφύγων.

Το 1930 υπογράφηκε η Συμφωνία της Άγκυρας και τα παρεπόμενα -συνημμένα σε αυτήν- σύμφωνα. Η συμφωνία αυτή αποτελούσε το οικονομικό σύμφωνο μεταξύ των δύο χωρών. Ωστόσο, οι μεταγενέστερες εξελίξεις έδειξαν ότι οι προσδοκίες από τη λύση που δόθηκε σε κάποια ζητήματα διαφεύστηκαν παρόλο που για μεγάλο διάστημα δεν σημειώθηκαν τριβές μεταξύ των δύο κρατών και δεν αμφισβητήθηκαν τα μεταξύ τους σύνορα. Αυτό ήταν και η βασική επιδίωξη του Έλληνα πρωθυπουργού.

Ο συμψηφισμός όμως των ανταλλάξιμων ελληνικών και μουσουλμανικών περιουσιών, προκάλεσε θύελλα αντιδράσεων ανάμεσα στους πρόσφυγες. Με τη συμφωνία αυτή η κατά πολύ μεγαλύτερη περιουσία των ανταλλάξιμων Ελλήνων ορθοδόξων της Τουρκίας εξισώθηκε με την αντίστοιχη περιουσία των μουσουλμάνων της Ελλάδας. Χαρακτηριστικά, για το πολιτικό κλίμα αυτής της περιόδου, είναι όσα αναφέρονται από τη συγγραφέα Ιφ. Αναστασιάδου στο δεύτερο παράθεμα. Ειδικότερα, η συζήτηση στη Βουλή για την επικύρωση της Συμφωνίας της Άγκυρας πολλές φορές υπήρξε έντονη με αποτέλεσμα συχνά να μην τηρούνται τα πλαίσια αξιοπρέπειας που θα έπρεπε να διακρίνουν το ελληνικό Κοινοβούλιο. Πολλοί από τους πρόσφυγες βουλευτές που είχαν ακίνητη περιουσία στα εδάφη της Μ. Ασίας στήριζαν πως το ελληνικό κράτος θα έπρεπε να υποκαταστήσει το τουρκικό στις υποχρεώσεις που δημιούργησε η σύμβαση ανταλλαγής ως προς την ανταλλάξιμη περιουσία. Οι πρόσφυγες βουλευτές που πρόσκεινταν στο Κόμμα των Φιλελευθέρων διέκριναν σε αυτές τις συμφωνίες την επισφράγιση της εθνικής συμφοράς.

Όπως επισημαίνεται από τη συγγραφέα επικράτησαν εκείνη την περίοδο τρεις τάσεις. Πρώτη ήταν η αδιάλλακτη, εκπροσωπούμενη από τους οργανωτές του προσφυγικού συλλαλητηρίου. Πρέσβευε την αποπληρωμή στους πρόσφυγες από το ελληνικό δημόσιο όλων των οφειλόμενων ποσών-αποζημιώσεων που είχαν προσδιοριστεί από τις προϋπάρχουσες συμφωνίες (Σύμβαση Ανταλλαγής, Σύμβαση

ΘΕΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΩΝ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ 2013

Λωζάννης). Δεύτερη τάση ήταν η διαλλακτική. Σύμφωνα με αυτή το ελληνικό κράτος όφειλε να αποκαταστήσει τους πρόσφυγες και όχι να τους αποζημιώσει ολοκληρωτικά. Η τάση αυτή αντιπροσώπευε σε μεγάλο βαθμό τις θέσεις και τις υποσχέσεις του Ελ. Βενιζέλου. Τέλος, η τρίτη τάση περιέκλειε τον μέσο όρο, ο οποίος θέλησε να κατοχυρώσει την επιφύλαξη των δικαιωμάτων που είχαν οι πρόσφυγες.

Η ανωτέρω απόφαση του συμφηφισμού, σε συνδυασμό με την παρακράτηση του 25% της προκαταβολής της αποζημίωσης από την Εθνική Τράπεζα και της άρνησης διακανονισμού των προσφυγικών χρεών οδήγησαν στην έκφραση παραπόνων από την πλευρά των προσφύγων για την αντιμετώπιση του κράτους και των γηγενών κατοίκων του. Οι πρόσφυγες κατηγορούσαν το ελληνικό κράτος για την παραβίαση βασικών δικαιωμάτων τους. Τόνιζαν ότι αποζημιώθηκαν μόνο κατά ένα μέρος για την περιουσία που εγκατέλειψαν, ενώ και η ανταλλάξιμη περιουσία δεν περιήλθε πάντοτε σ' αυτούς. Πράγματι πολλές ανταλλάξιμες εκτάσεις περιήλθαν σε ντόπιους, παρά την ύπαρξη νόμων (ήδη πριν από το 1922) που εμπόδιζαν τη μεταβίβαση της μουσουλμανικής περιουσίας, επειδή δεν υπήρχε κτηματολόγιο, δεν υπήρχαν -σε πολλές περιπτώσεις- τίτλοι ιδιοκτησίας, ήταν δύσκολο να οριοθετηθούν και να περιφραχθούν οι ιδιοκτησίες, ενώ και το ίδιο το κράτος κάποιες φορές παραχώρησε ανταλλάξιμη περιουσία σε ιδιώτες και ευαγή ιδρύματα.

Όλα τα παραπάνω γεγονότα και οι αντιδράσεις των προσφύγων οδήγησαν στην απομάκρυνσή τους από την εκλογική βάση του κόμματος των Φιλελευθέρων και συνέβαλαν στην ήττα του στις εκλογές του 1932 και του 1933.

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΕ Ο ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ ΤΩΝ ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΩΝ
«ΟΜΟΚΕΝΤΡΟ» ΦΛΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ Μ. – ΧΟΝΔΡΟΥ Α.